Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

_____ Віталій СЕРЬОГІН

«31» серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань - D Бізнес, адміністрування та право

спеціальність - D8 Право

освітня програма - Право

вид дисципліни - обов'язкова

факультет - юридичний

2026 / 2027 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету

31 серпня 2026 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
Устименко Олена Анатоліївна, к.ю.н., завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Цибань Артем Андрійович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол від 28 серпня 2026 року, № 1

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін _____ Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

_____ Наталія ГРИШИНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2026 року, № 1

Голова методичної комісії
юридичного факультету _____ Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Цивільне право (загальна частина)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D8 Право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка кваліфікованого фахівця, який вільно володіє та оперує основними дефініціями і положеннями історії розвитку, категоріально-понятійного апарату загальної частини цивільного права; правового регулювання особистих немайнових та майнових правовідносин і відповідних інститутів; розв'язання правових проблем у сфері цивільного права та роботи з відповідними міжнародними та національними нормативними документами.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення та аналіз правових проблем, формування та обґрунтування правових позицій та застосування отриманих знань у практичних ситуаціях.

1.3. Кількість кредитів – 8 кредитів

1.4. Загальна кількість годин – 240 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2	2
Семестр	
3-4-й	3-4-й
Лекції	
64 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	
64 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
Самостійна робота	
112 год.	220 год.
у тому числі індивідуальне завдання	
10 год.	10 год.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна:

ЗК 1 – здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 2 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 3 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 7 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 11 – здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12 – здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми;

ЗК 13 – здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його

місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 14 – цінування та повага різноманітності та мультикультурності;

СК 3 – повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;

СК 4 – здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини;

СК 7 – здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;

СК 8 – здатність застосовувати правові принципи та доктрини;

СК 12 – здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції;

СК 14 – здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійного етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації;

СК 15 – здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування;

СК 16 – здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна:

ПРН 2 – знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини;

ПРН 4 – знати та розуміти основи права Європейського Союзу;

ПРН 11 – мати базові навички риторики;

ПРН 18 – застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи;

ПРН 19 – пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

1.8. Пререквізити: Теорія права та держави.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні положення цивільного права

Тема 1. Цивільне право як галузь права

Об’єктивність поділу права на приватне і публічне. Матеріальні та формальні критерії поділу права на приватне і публічне. Цивільне право – галузь приватного права. Цивільне право у системі права України. Предмет цивільного права Відносини, що регулюються цивільним правом. Диспозитивний метод регулювання цивільних відносин і чинники, які його зумовлюють. Функції цивільного права. Система цивільного права

Тема 2. Джерела цивільного права

Поняття та види джерел цивільного права. Акти цивільного законодавства. Конституція України як основа цивільного законодавства. Цивільний кодекс України – основний акт цивільного законодавства. Закони України як акти цивільного законодавства України. Регулювання цивільних відносин актами Президента України. Постанови Кабінету Міністрів України як акти цивільного законодавства. Особливості актів інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим, що регулюють цивільні відносини. Забезпечення верховенства норм Цивільного кодексу України. Цивільно-правовий договір як джерело цивільного права. Акти цивільного законодавства і цивільно-правовий договір.

Міжнародні договори як джерела цивільного права. Звичаї як джерела цивільного права. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Аналогія закону й аналогія права. Тлумачення цивільно-правових норм.

Тема 3. Цивільні правовідносини: загальна характеристика

Поняття цивільних правовідносин. Загальна характеристика цивільних правовідносин. Елементи цивільних правовідносин. Суб'єкти та об'єкт, зміст цивільних правовідносин. Поняття та зміст суб'єктивних прав та обов'язків. Види цивільних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав і обов'язків. Юридичні факти. Дії та події. Юридичні (фактичні) склади. Засади цивільного законодавства.

Тема 4. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин.

Поняття фізичної особи. Індивідуалізація фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи. Обмеження можливості фізичної особи мати незаборонені законом цивільні права і обов'язки. Співвідношення цивільної правоздатності та суб'єктивного цивільного права. Цивільна дієздатність фізичної особи та її обсяг. Види цивільної дієздатності. Набуття повної цивільної дієздатності фізичною особою, яка не досягла 18 років (емансипація). Випадки та підстави обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Місце проживання фізичної особи та його цивільно-правове значення. Підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою й оголошення її померлою. Фізична особа-підприємець. Принципи та умови здійснення підприємницької діяльності фізичною особою. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця. Управління майном, яка використовується для підприємницької діяльності органом опіки та піклування. Визнання фізичної особи-підприємця банкрутом. Держава Україна, АРК, територіальні громади як суб'єкти цивільних правовідносин. Опіка і піклування. Завдання опіки та піклування. Фізичні особи, над якими встановлюється опіка та піклування. Встановлення опіки та піклування. Призначення опікуна або піклувальника. Права та обов'язки опікуна та піклувальника. Припинення опіки та піклування. Акти цивільного стану.

Тема 5. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин.

Поняття юридичної особи. Сутність юридичної особи. Поділ юридичних осіб на юридичні особи приватного права і юридичні особи публічного права. Участь юридичних осіб публічного права в цивільних правовідносинах. Поняття юридичної особи приватного права та її ознаки. Індивідуалізація юридичних осіб. Найменування юридичної особи. Комерційне (фірмове) найменування підприємницьких товариств. Використання підприємницькими товариствами торговельних марок і географічних зазначень товарів (послуг). Створення юридичних осіб. Установчі документи юридичних осіб. Державна реєстрація юридичних осіб. Зміна установчих документів юридичної особи. Цивільна правоздатність і цивільна дієздатність юридичних осіб. Особисті немайнові права юридичної особи. Організаційно-правові форми юридичної особи приватного права. Товариства й установи. Підприємницькі товариства. Непідприємницькі товариства. Господарські товариства та їх форми. Повні та командитні товариства. Товариства з обмеженою й додатковою відповідальністю. Акціонерні товариства. Створення окремих форм господарських товариств однією особою. Особливості правового статусу окремих форм господарських товариств. Форми непідприємницьких товариств. Правовий статус установ. Органи юридичної особи та їх види. Філії та представництва юридичної особи. Припинення юридичної особи. Припинення юридичної особи з правонаступництвом (злиття, приєднання, поділ та перетворення). Ліквідація юридичної особи. Виділ юридичної особи. Неплатоспроможність та банкрутство юридичної особи.

Розділ 2. Об'єкти цивільних прав. Правочини

Тема 6. Об'єкти цивільних прав: загальні положення. Речі як об'єкти цивільних прав

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Ознаки об'єктів цивільних прав. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав. Оборотоздатність об'єктів цивільних прав. Дії та послуги як об'єкти цивільних правовідносин. Речі та їх класифікація. Підприємство (цілісний майновий комплекс) та майно як об'єкти цивільних прав.

Тема 7. Гроші, валютні цінності, цінні папери як об'єкти цивільних прав

Визначення та загальна характеристика грошей. Валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин. Цінні папери та їх ознаки. Групи і види цінних паперів. Вимоги до цінних паперів. Оборотоздатність цінних паперів. Порядок передачі прав за цінними паперами. Виконання за цінним папером. Документарні та бездокументарні цінні папери.

Тема 8. Правочини

Поняття правочину та його ознаки. Види правочинів. Значення правочинів. Умови дійсності правочинів. Незакінчені правочини. Співвідношення волі та волевиявлення. Форма правочину. Презумпція правомірності правочину. Державна реєстрація правочинів. Місце вчинення правочину. Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину. Дійсність та недійсність правочину. Поняття та види недійсних правочинів. Нікчемні та оспорювані правочини. Види нікчемних та оспорюваних правочинів. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності правочину. Реституція. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.

Розділ 3. Представництво. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків. Цивільно-правова відповідальність. Речові права.

Тема 9. Представництво. Довіреність. Строки. Терміни. Позовна давність

Поняття і види представництва. Значення інституту представництва. Підстави представництва. Представництво за законом. Представництво за довіреністю. Комерційне представництво. Передоручення. Повноваження представника. Поняття та види довіреності. Форма і строк довіреності. Довіреність юридичної особи. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю. Поняття строку і терміну. Визначення строку та терміну. Види строків. Початок перебігу і закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку. Поняття та види позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Зміна тривалості позовної давності. Обчислення позивної давності. Початок перебігу позовної давності. Зупинення і переривання перебігу позовної давності. Перебіг позивної давності в разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог. Наслідки спливу позовної давності.

Тема 10. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів

Поняття здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання цивільних обов'язків. Межі та обмеження здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Шикана. Виконання цивільних обов'язків. Охоронюваний законом інтерес у цивільному праві. Право на захист цивільних прав та інтересів. Юрисдикційні та неюрисдикційні способи захисту цивільних прав. Захист цивільних прав та інтересів судом. Види позовів. Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим і органами місцевого самоврядування. Захист цивільних прав нотаріусом. Самозахист цивільних прав. Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим чи органу місцевого самоврядування.

Тема 11. Особисті немайнові права. Цивільно-правова відповідальність

Поняття особистого немайнового права. Особисті немайнові права, які забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, які забезпечують соціальне буття фізичної особи. Обмеження особистих немайнових прав. Окремі (спеціальні) особисті немайнові права. Здійснення і захист особистих немайнових прав. Особисті немайнові права публічних осіб. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності. Види цивільно-правової відповідальності. Умови цивільно-правової відповідальності. Протиправна поведінка. Майнова шкода (збитки) і моральна шкода. Причинний зв'язок як умова цивільно-правової відповідальності. Вина як умова цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Тема 12. Речове право: загальні положення і система. Загальна характеристика права власності

Загальна характеристика речового права. Речові права в системі цивільних прав. Ознаки речових прав. Система речових прав. Види речових прав. Обмежені речові права.

Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Зміст права власності. Здійснення права власності. Межі та обмеження права власності. Непорушність права власності. Суб'єкти права власності. Право власності Українського народу. Поняття права приватної власності. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти права приватної власності. Об'єкти права приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Тема 13. Підстави виникнення та припинення права власності

Загальна характеристика титулів власності. Підстави виникнення права власності: первісні та похідні, загальні та спеціальні. Набуття права власності юридичною особою публічного права. Набуття добросовісним набувачем права власності на майно, відчужене особою, яка не мала на це право. Набувальна давність. Набуття права власності в результаті приватизації державного майна та майна, що є в комунальній власності. Момент набуття права власності. Момент набуття права власності за договором. Правовстановлюючі документи. Підстави припинення права власності. Реквізиція. Конфіскація. Відмова від права власності.

Тема 14. Право спільної власності

Поняття і види права спільної власності. Право спільної часткової власності. Порядок визначення часток у праві спільної часткової власності. Здійснення права спільної часткової власності. Виділ частки із майна, яка є у спільній частковій власності. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників. Поділ майна, яке є у спільній частковій власності. Право спільної сумісної власності та його здійснення. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Поділ майна, яке є у спільній сумісній власності.

Тема 15. Речові права на чуже майно. Захист речових прав

Загальна характеристика речових прав на чуже майно, їх види. Право володіння чужим майном: суб'єкти, підстави виникнення і припинення. Поняття користування чужим майном (сервітут). Суб'єкти, об'єкти, зміст сервітуту, порядок його встановлення та припинення. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Підстави виникнення і припинення. Право землекористувача на відчуження права користування земельною ділянкою. Поняття і підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої для забудови, та землекористувача. Підстави і правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою для забудови. Загальна характеристика інших речових прав на чуже майно. Засади захисту права власності та інших речових прав. Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна від особи, яка незаконно заволоділа ним (віндикаційний позов), і розрахунки при цьому.

Особливості витребування майна від добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів. Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Визнання незаконним правового акту, який порушує право власності. Особливості відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку зі зниженням їх цінності. Зобов'язально-правові способи захисту права власності. Спеціальні способи захисту права власності.

Розділ 4. Спадкове право та право інтелектуальної власності.

Тема 16. Спадкове право: загальні положення

Поняття спадкового права. Поняття та види спадкування. Склад спадщини. Права та обов'язки особи, які не входять до складу спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Право на спадкування, усунення від права на спадкування. Особливості спадкування окремих об'єктів. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування і поховання спадкодавця. Здійснення права на спадкування.

Тема 17. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом

Черговість спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування. Спадкування за правом представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом. Здійснення права на спадкування. Поняття заповіту та право на заповіт. Види заповітів. Форма заповіту. Права заповідача. Заповідальний відказ. Покладення. Встановлення сервітуту в заповіті. Право на обов'язкову частку у спадщині. Призначення спадкоємця. Скасування та зміна заповіту. Недійсність заповіту. Спадкування частини спадщини, не охопленої заповітом. Виконання заповіту. Спадковий договір.

Тема 18. Здійснення права на спадкування. Оформлення спадщини.

Оформлення права на спадщину. Поняття і строки прийняття спадщини. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини. Відмова від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Переважне право окремих спадкоємців на виділення їм певного спадкового майна в натурі. Перерозподіл спадщини. Претензії кредиторів спадкодавця до спадкоємців. Охорона спадщини й управління нею. Відумерлість спадщини.

Тема 19. Загальні положення права інтелектуальної власності. Авторське право і суміжні права

Поняття права інтелектуальної власності та його загальна характеристика. Суб'єкти й об'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності. Перехід майнових прав інтелектуальної власності до інших осіб. Строки чинності прав інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності судом. Поняття авторського права. Нормативно-правове регулювання авторського права та суміжних прав. Об'єкти і суб'єкти авторського права. Співавторство. Виникнення авторського права. Особисті немайнові та майнові права автора, строки їх чинності та наслідки припинення. Поняття та види суміжних прав. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав. Порушення авторських і суміжних прав порядок і способи їх захисту.

Тема 20. Право промислової власності. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг

Поняття права промислової власності. Нормативно-правове регулювання права промислової власності. Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти патентного

права. Суб'єкти патентного права. Патент та його види. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок, строки їх чинності. Підстави та правові наслідки припинення чинності патенту і визнання його недійсним. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок. Поняття комерційного (фірмового) найменування. Поняття торговельної марки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення та його зміст. Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Набуття та строк чинності права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальні положення цивільного права												
Тема 1. Цивільне право як галузь права	15	4	4			7	12					12
Тема 2. Джерела цивільного права	15	4	4			7	12					12
Тема 3. Цивільні правовідносини: загальна характеристика	15	4	4			7	12					12
Тема 4. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	15	4	4			7	16	2	2			12
Тема 5. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	15	4	4			7	16	2	2			12
Разом за розділом 1	**75**	**20**	**20**			**35**	**68**	**4**	**4**			**60**
Розділ 2. Об'єкти цивільних прав. Правочини.												
Тема 6. Об'єкти цивільних прав: загальні положення. Речі як об'єкт цивільних прав	15	4	4			7	18	2				16
Тема 7. Гроші, валютні цінності, цінні папери як об'єкти цивільних прав	15	4	4			7	16					16
Тема 8. Правочини	15	4	4			7	18	2				16
Разом за розділом 2	**45**	**12**	**12**			**21**	**52**	**4**				**48**
Усього за 1 семестр	**120**	**32**	**32**			**56**	**120**	**8**	**4**			**108**
Розділ 3. Представництво. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків. Цивільно-правова відповідальність. Речові права.												
Тема 9. Представництво. Довіреність. Строки. Терміни. Позовна давність	8	2	2			4	8					8
Тема 10. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків.	8	2	2			4	8					8

Захист суб'єктивних цивільних прав та інтересів												
Тема 11. Особисті немайнові права. Цивільно-правова відповідальність	8	2	2			4	8					8
Тема 12. Речове право: загальні положення та система. Загальна характеристика права власності	8	2	2			4	12	2	2			8
Тема 13. Підстави виникнення та припинення права власності	12	4	4			4	8					8
Тема 14. Право спільної власності	8	2	2			4	8					8
Тема 15. Речові права на чуже майно. Захист речових прав	12	4	4			4	8					8
Разом за розділом 3	**64**	**18**	**18**			**28**	**60**	**2**	**2**			**56**
Розділ 4. Спадкове право та право інтелектуальної власності.												
Тема 16. Спадкове право: загальні положення	12	4	4			4	14	2	2			10
Тема 17. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом	10	2	2			6	10					10
Тема 18. Здійснення права на спадкування. Оформлення спадщини	10	2	2			6	12					12
Тема 19. Загальні положення права інтелектуальної власності. Авторське право і суміжні права	10	2	2			6	12					12
Тема 20. Право промислової власності. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг	14	4	4			6	12					12
Разом за розділом 4	**56**	**14**	**14**			**28**	**60**	**2**	**2**			**56**
Усього за 2 семестр	**120**	**32**	**32**			**56**	**120**	**4**	**4**			**112**
Усього годин	**240**	**64**	**64**		**10**	**112**	**240**	**12**	**8**		**10**	**220**

4. Теми семінарських занять (денна та заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1	Цивільне право як галузь права	4	
2	Джерела цивільного права	4	
3	Цивільні правовідносини: загальна характеристика	4	
4	Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин.	4	2

5	Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин Контрольна робота	4	2
6	Об'єкти цивільних прав: загальні положення. Речі як об'єкт цивільних прав	4	
7	Гроші, валютні цінності, цінні папери як об'єкти цивільних прав	4	
8	Правочини	4	
9	Представництво. Довіреність. Строки. Терміни. Позовна давність	2	
10	Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків. Захист суб'єктивних цивільних прав та інтересів.	2	
11	Особисті немайнові права. Цивільно-правова відповідальність	2	
12	Речове право: загальні положення та система. Загальна характеристика права власності	2	2
13	Підстави виникнення та припинення права власності	4	
14	Право спільної власності.	2	
15	Речові права на чуже майно. Захист речових прав. Контрольна робота	4	
16	Спадкове право: загальні положення	4	2
17	Спадкування за законом. Спадкування за заповітом	2	
18	Здійснення права на спадкування. Оформлення спадщини	2	
19	Загальні положення права інтелектуальної власності. Авторське право і суміжні права	2	
20	Право промислової власності. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг.	4	
	Разом	**64**	**8**

5. Завдання для самостійної роботи (денна та заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1	Цивільне право як галузь права Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7	12
2	Джерела цивільного права Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7	12
3	Цивільні правовідносини: загальна характеристика Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7	12
4	Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7	12
5	Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7	12
6	Об'єкти цивільних прав: загальні положення. Речі як об'єкт цивільних прав Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати	7	16

	додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми		
7	Гроші, валютні цінності, цінні папери як об'єкти цивільних прав Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7	16
8	Правочини Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	7	16
9	Представництво. Довіреність. Строки. Терміни. Позовна давність Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	4	8
10	Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків. Захист суб'єктивних цивільних прав та інтересів. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	4	8
11	Особисті немайнові права. Цивільно-правова відповідальність Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	4	8
12	Речове право: загальні положення та система. Загальна характеристика права власності Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	4	8
13	Підстави виникнення та припинення права власності Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	4	8
14	Право спільної власності. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	4	8
15	Речові права на чуже майно. Захист речових прав Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	4	8
16	Спадкове право: загальні положення Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	4	10
17	Спадкування за законом. Спадкування за заповітом Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	6	10
18	Здійснення права на спадкування. Оформлення спадщини Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	6	12

19	Загальні положення права інтелектуальної власності. Авторське право і суміжна права Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	6	12
20	Право промислової власності. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг. Завдання: ознайомитись з лекційним матеріалом, опрацювати додаткову літературу, підготувати відповіді на основні питання теми	6	12
	Разом	**112**	**220**

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання (реферат) для студентів денної та заочної форми навчання з дисципліни «Цивільне право (загальна частина)» передбачено навчальним планом для виконання у 3 семестрі.

Рефератом є письмова робота за обраною темою навчальної дисципліни «Цивільне право (загальна частина)», яка розкриває поставлену проблематику на підставі застосування наукових джерел й нормативно-правових актів та виконується студентами позааудиторно. Приступаючи до написання індивідуального завдання, студент повинен розкрити максимально повністю зміст теоретичних питань, необхідно використовувати теоретичні розробки цивільного права й посилатися на конкретні норми чинних міжнародних договорів та інших нормативно-правових актів. Робота має бути розгорнутою, змістовною, аргументованою.

Вимоги до написання індивідуального завдання

1. мова написання – українська, у науковому стилі
2. загальний обсяг роботи 12-18 арк. формату А-4, текст розміщається з одного боку сторінки
3. текстові вимоги: редактор – Word; шрифт – Times New Roman, чорний колір, 14 кегель, через 1,5 інтервал; поля: зверху – 2 см, знизу – 2 см; зліва – 3 см, справа – 1,5 см, книжковий формат, нумерація сторінок у верхньому правому кутку
4. обов’язкові посилання у тексті завдання на використані джерела: у квадратних дужках вказується номер джерела за списком та номер сторінки в ньому (за наявності), де викладена відповідна інформація. Дужки проставляються безпосередньо за текстом, якого стосується посилання. Наприклад: «автор вважає, що ... / викладається зміст думки/[1, с. 2-3]»; цифри «1» в даному прикладі – це номери, під якими розміщені зазначені роботи у списку використаних джерел, «с. 2-3» – номери сторінок
5. в посиланнях на наукові статті, опубліковані у збірниках наукових праць, періодичних виданнях тощо обов’язково зазначається прізвище автора та назва праці, назва видання, рік, номер випуску, сторінки, на яких розміщено дану працю
6. запозичення чужих думок без посилання на автора не дозволяється
7. положення роботи мають бути сформульовані на основі чинних нормативно-правових джерел.

Нормативний матеріал, наукову, навчальну та іншу спеціальну літературу за темою індивідуального завдання студент підбирає самостійно. Застаріла наукова та нормативно-правова база може використовуватися у контрольній роботі тільки в якості порівняльного елементу. Тема роботи обирається самостійно із запропонованого нижче переліку.

Теми індивідуальних завдань

1. Загальна характеристика речового права.
2. Речові права на чуже майно.
3. Поняття права власності. Право власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.
4. Загальна характеристика підстав набуття права власності.
5. Підстави припинення права власності.
6. Випадки примусового вилучення майна, яке належить особі на праві власності.
7. Загальна характеристика та види права спільної власності.
8. Право спільної часткової власності.
9. Право спільної сумісної власності.
10. Цивільно-правові засоби захисту права власності.
11. Право власника на витребування майна із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).
12. Право на захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).
13. Поняття і види спадкування.
14. Поняття заповіту та його види. Умови його дійсності. Форма заповіту.
15. Спадковий договір.
16. Поняття права інтелектуальної власності та його співвідношення з правом власності.
17. Загальна характеристика авторського права.
18. Загальна характеристика суміжних прав. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав.
19. Поняття, суб'єкти та об'єкти патентного права.
20. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
21. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування.
22. Право інтелектуальної власності на торговельну марку.

7. Методи навчання

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;
2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);
3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Форми контролю навчальних здобутків студентів за темами навчальної дисципліни становлять усні відповіді (робота в аудиторії – виступ на практичному занятті, відповідь на колоквіумі, відповіді на питання за результатами самостійної підготовки згідно наданих тем, розв'язання практичних змодельованих завдань, тощо) написання письмових робіт (розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести). Поточний контроль, передбачає написання письмової контрольної роботи з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного розділу. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на відкритті питання, відповіді на тести, вирішення практичних завдань.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється у вигляді написання письмової роботи (розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести).

Критерії оцінювання студентів складають: рівень знань, продемонстрований в усних та письмових відповідях, виступах на практичних заняттях, активність при обговоренні питань.

Студента допускають до складання семестрового підсумкового контролю за умови

набрання ним мінімум 10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Питання для підсумкового контролю

1. Предмет цивільного права.
2. Метод регулювання цивільних правовідносин.
3. Принципи цивільного права.
4. Функції та система цивільного права.
5. Загальна характеристика цивільного законодавства. Звичай як джерело цивільного права.
6. Дія актів цивільного законодавства.
7. Аналогія закону та аналогія права.
8. Поняття та елементи цивільного правовідношення.
9. Види цивільних правовідносин.
10. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків.
11. Індивідуалізація фізичної особи.
12. Цивільна правоздатність фізичної особи.
13. Цивільна дієздатність фізичної особи та її зміст.
14. Часткова цивільна дієздатність.
15. Неповна цивільна дієздатність.
16. Повна цивільна дієздатність. Емансипація.
17. Обмеження дієздатності фізичної особи.
18. Визнання фізичної особи недієздатною.
19. Опіка.
20. Піклування.
21. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Оголошення фізичної особи померлою.
22. Правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Та оголошення померлою.
23. Загальна характеристика актів цивільного стану.
24. Поняття юридичної особи та її ознаки.
25. Види юридичних осіб.
26. Організаційно-правові форми юридичних осіб приватного права.
27. Індивідуалізація юридичної особи.
28. Створення юридичних осіб приватного права.
29. Органи юридичної особи.
30. Філії та представництва юридичної особи.
31. Припинення юридичної особи з правонаступництвом.
32. Припинення юридичної особи без правонаступництва.
33. Неплатоспроможність та банкрутство юридичної особи.
34. Господарські товариства та їх форми.
35. Повне товариство. Командитне товариство.
36. Товариство з обмеженою відповідальністю. Товариство з додатковою відповідальністю.
37. Акціонерне товариство. Виробничий кооператив.
38. Загальна характеристика непідприємницьких товариств.
39. Загальна характеристика установ.
40. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
41. Речі та їх класифікація.
42. Гроші і валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
43. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.

44. Види та групи цінних паперів як об’єктів цивільних прав.
45. Нематеріальні блага як об’єкти цивільних прав.
46. Поняття правочину та його ознаки.
47. Види правочинів.
48. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину.
49. Форма правочину.
50. Недійсність правочину.
51. Нікчемні правочини.
52. Оспорювані правочини.
53. Правові наслідки недійсності правочину.
54. Поняття та види представництва.
55. Довіреність. Припинення представництва за довіреністю.
56. Поняття строку та терміну. Види строків.
57. Поняття позовної давності. Строки позовної давності та їх обчислення.
58. Зміна тривалості позовної давності. Початок перебігу позовної давності.
59. Зупинення перебігу позовної давності. Переривання перебігу позовної давності.
60. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
61. Поняття, засади та межі здійснення суб’єктивних цивільних прав.
62. Поняття та засади виконання цивільних обов’язків.
63. Загальні засади захисту цивільних прав та інтересів.
64. Захист цивільних прав та інтересів юрисдикційними органами.
65. Самозахист цивільних прав.
66. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності.
67. Види цивільно-правової відповідальності.
68. Умови цивільно-правової відповідальності.
69. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
70. Загальна характеристика речового права.
71. Система речових прав.
72. Речові права на чуже майно.
73. Емфітевзис. Суперфіцій. Сервітут.
74. Поняття права власності. Право власності в об’єктивному і суб’єктивному розумінні.
75. Суб’єкти права власності.
76. Об’єкти права власності.
77. Зміст права власності.
78. Право власності на земельну ділянку. Самочинне будівництво.
79. Право власності на житло.
80. Обов’язки власника та обмеження його прав.
81. Первісні підстави набуття права власності.
82. Похідні підстави набуття права власності.
83. Загальні підстави набуття права власності.
84. Спеціальні підстави набуття права власності
85. Момент виникнення права власності у набувача майна за договором.
86. Здійснення права власності.
87. Підстави припинення права власності.
88. Випадки примусового вилучення майна, яке належить особі на праві власності.
89. Загальна характеристика та види права спільної власності.
90. Право спільної часткової власності.
91. Поділ майна, що є у спільній частковій власності, та виділ з нього частки.
92. Право спільної сумісної власності.
93. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності, та виділ з нього частки.
94. Цивільно-правові засоби захисту права власності.
95. Право власника на витребування майна із чужого незаконного володіння

(віндикаційний позов).

96. Розрахунки при витребуванні майна із чужого незаконного володіння.

97. Право на захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).

98. Поняття і види спадкування. Склад спадщини.

99. Відкриття спадщини. Час і місце.

100. Спадкоємці. Право на спадкування. Усунення від права на спадкування.

101. Поняття заповіту та його види. Умови його дійсності. Форма заповіту.

102. Скасування і зміна заповіту. Визнання заповіту недійсним.

103. Права заповідача. Заповідальні розпорядження.

104. Право на обов'язкову частку у спадщині.

105. Заповіт з умовою. Заповіт подружжя.

106. Виконання заповіту. Повноваження виконавця заповіту.

107. Черговість спадкування за законом.

108. Прийняття спадщини. Строк прийняття спадщини та наслідки його пропущення.

109. Відмова від прийняття спадщини: поняття та наслідки. Відумерлість спадщини.

110. Пред'явлення кредиторами спадкодавця претензій до спадкоємців. Задоволення вимог кредитора.

111. Спадковий договір.

112. Поняття права інтелектуальної власності та його співвідношення з правом власності.

113. Захист прав інтелектуальної власності судом.

114. Суб'єкти та об'єкти авторського права.

115. Особисті та майнові права авторів. Строки чинності авторських майнових прав, правові наслідки їх закінчення.

116. Використання твору.

117. Загальна характеристика суміжних прав. Суб'єкти та об'єкти суміжних прав.

118. Особисті та майнові права на об'єкти суміжних прав. Строки чинності суміжних майнових прав.

119. Використання об'єктів суміжних прав.

120. Поняття, суб'єкти та об'єкти патентного права.

121. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

122. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування.

123. Право інтелектуальної власності на торговельну марку.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.
Кількість балів за екзамен/залік – 40.
Кількість балів протягом семестру – 60:
Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях ∑40 = 40:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:
∑40 – сума максимальної кількості балів
∑1 – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.
∑2 – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Підсумковий семестровий контроль при проведенні заліку

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання										Залікова робота	Сума
Розділ 1					Розділ 2			К/р	Разом		
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	20	**60**		
∑40										**40**	**100**

Підсумковий семестровий контроль при проведенні екзамену

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання														Екзамен	Сума
Розділ 3					Розділ 2							К/р	ІЗ	Разом		
Т9	Т10	Т11	Т12	Т13	Т 14	Т15	Т16	Т17	Т18	Т19	Т20	10	10	**60**		
∑40															**40**	**100**

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів, але в межах максимальної загальної суми балів – 100.

Для допуску до складання заліку/екзамену здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 10 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі моделі використання ШІ:

1. Модель «ШІ заборонено».

Використання технологій штучного інтелекту не допускається під час виконання контрольних заходів, спрямованих на перевірку індивідуальних знань і сформованості компетентностей здобувача освіти, зокрема: усного опитування, модульних контрольних робіт, екзамену (заліку), якщо інше не визначено викладачем, інших видів оцінювання, для яких викладачем встановлено обмеження щодо використання ШІ.

2. Модель «ШІ як асистент».

Під час підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань, рефератів, аналітичних оглядів та інших письмових робіт дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.

Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

3. Модель «ШІ як інструмент».

Для окремих лабораторних, практичних, проєктних або дослідницьких робіт

використання технологій штучного інтелекту може бути обов'язковою складовою виконання завдання. У таких випадках здобувачі освіти можуть використовувати генеративні моделі ШІ для: аналізу та підготовки даних, генерації, аналізу й оптимізації програмного коду, порівняння результатів роботи різних моделей ШІ, створення візуалізацій, схем або зображень, аналізу великих масивів даних. проведення експериментів із застосуванням сучасних інструментів штучного інтелекту.

Усі результати, отримані за допомогою ШІ, підлягають критичному аналізу, перевірці та доопрацюванню здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.

У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;
- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівка викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та екзаменаційних/залікових робіт

Контрольні та екзаменаційні (залікові) роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 20 (10 в першому семестрі) тестових завдань, екзаменаційна/залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має чотири варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожну правильну відповідь нараховується один бал.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (реферату)

Кількість отриманих балів	Критерії отримання відповідної кількості балів
0 балів	робота не зараховується; студентом не дотримано визначених вимог, тематика роботи не розкрита взагалі, при написанні не використано джерел; студент не орієнтується в тематиці роботи та не може відповісти на жодне з поставлених питань
1-4 балів	робота не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються; при виконанні роботи використано менш ніж 5 джерел, не використано міжнародні наукові джерела; в роботі відсутні посилання на використані джерела, тема роботи розкрита однобічно, відсутня логічність викладення матеріалу; не дотримано структури роботи; в роботі допущено суттєві граматичні та/або стилістичні помилки; студент не відповів на переважну більшість поставлених питань
5-7 балів	робота виконана на належному теоретико-практичному рівні; дотримано вимоги, які висуваються до написання роботи, робота належним чином структурована, але в недостатній мірі проаналізовані наукові джерела та відсутній творчий підхід до виконання поставлених завдань, допущено незначні порушення логічності та/або систематичності викладення матеріалу; допущено незначні неточності в оформленні роботи; студент відповів на усі поставлені питання
8-10 балів	робота виконана на високому науково-практичному рівні; в роботі продемонстровано високій рівень знань та творчого осмислення отриманих результатів дослідження; не допущено помилок при оформленні роботи; студент відповів на усі поставлені питання

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	За чотирирівневою шкалою оцінювання	За дворівневою шкалою оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	зараховано

50-69	задовільно	зараховано
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Правові акти:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text
2. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 № 755-15. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text
3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 № 2275-19. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text
4. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text
5. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 № 2465-20. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text
6. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 № 2866-14. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text
7. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-15 Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text
8. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-15. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text
9. Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому: Закон України від 15.08.2022 № 2518-20. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text
10. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2811-20#Text
11. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 № 3687-12. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text
12. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 № 3688-12. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text
13. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993 № 3689-XII. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text
14. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України від 16.06.1999 № 752-14. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text

Підручники, навчальні посібники

1. Цивільне право і цивільний процес: підготовка до атестаційного екзамену. Навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2024. 458 с.
2. Цивільне право України (частина загальна): підручник / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Екус, 2024. 568 с.
3. Цивільне право України: підручник. 3-е вид., перероб. і доп. У 2 ч. Ч. 1. Загальна. / за ред. Р. Б. Шишки (кер. авт. кол.). Київ: Видавництво «Ліра-К», 2022. 796 с.
4. Цивільне право України. Загальна частина: підруч. 3-є вид., пероб. і доп. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнєцової. К. : Юрінком Інтер, 2010. Т. 1. 976 с.
5. Цивільне право України (загальна частина): навчальний посібник / за ред. В. О. Кучера, Х. В. Майкут. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. 560с.
6. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.]; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с.
7. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. для підгот. до іспитів та заліків. Є. О. Мічурін. Вид. 2-ге, перероб. та допов. Харків : Право, 2022. 234 с.
8. Цивільне право. Альбом схем : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 / Є. О. Мічурін, О. Р. Шишка. вид. 5-те, перероб. Харків : Право, 2018. 232 с.
9. Цивільне право України : Навч. посіб. у 2 т. / Ю. Ф. Іванов, О. В. Куриліна, М. В. Іванова. 2-ге вид. доповн. і переробл. Т. 1. К.: Алерта, 2019. 342 с.

Допоміжна література

1. Погребняк В. Я. Виникнення, перехід та припинення суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та практики : монографія. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Київ : Правова єдність, Алерта, 2020 . 638 с.
2. Майданик Р. А. Речове право: підручник. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ : Алерта, Правова єдність, 2019. 1092 с.
3. Ільків О. В. Речові права в умовах новелізації цивільного законодавства України: монографія. Рівне: О. Зень, 2021. 456 с.
4. Воронов К. М., Завальна Ж. В., Устименко О. А., Савченко В. О. Застосування Принципів УНІДРУА як елементу договірного права ЄС: особливості використання в міжнародному комерційному арбітражі. *Академічні Візії*. 2022. № 12. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/146.
5. Односторонні правочини: монографія / за редакцією І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2024 . 479 с.
6. Вчення про цивільно-правову відповідальність: монографія / Банасько О. О. [та ін.] ; за редакцією І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2025. 813 с.
7. Сліпченко А. С. Цивільний оборот речей: монографія. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків: ЕКУС, 2024 . 239 с.
8. Актуальні проблеми цивільно-правового регулювання договірних відносин в Україні: монографія / Бабаскін А. Ю. [та ін.] ; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України. Київ : Інтерсервіс, 2020 . 203 с.
9. Оновлення цивільного кодексу України: формування підходів : колективна монографія / Виговський Олександр Ігорович [та ін.]. Одеса : Гельветика , 2020. 673 с.
10. Покровська, Анастасія Олегівна. Самозахист у договірних відносинах: монографія. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків : ЕКУС, 2024. 231 с.
11. Трактат про компенсацію в праві: монографія / за редакцією І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ECUS, 2026. 541 с.
12. Нижний А. В., Ходаківський М. П., Юровська Г. В. Визнання правочинів

недійсними: основи теорії та судова практика. Київ: Алерта, 2020. 234 с.

13. Особисті немайнові права особи : навч. посібник / за ред. А. О. Дутко. Львів: ЛьвДУВС, 2021. 444 с.

14. Право інтелектуальної власності: підручник / за заг. ред. О. І. Харитонової. 3-тє вид., стереотип. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 540 с.

15. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С. Кузнєцової. 2-ге вид., доп. і перероб. Одеса: Гельветика, 2022. 908 с.

16. Скрипник В. Л. Теоретичні і методологічні проблеми об'єктів цивільних прав: монографія. Кременчук: ПП Шербатих О. В., 2020. 380 с.

17. Стефанчук М. О. Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб та особливості її здійснення: монографія. Київ: Артек, 2020. 479 с.

18. Устименко О. А. Окремі аспекти інституту самообмеження суб'єктивних цивільних прав фізичної особи. *Від громадянського суспільства – до правової держави*: тези доповідей XVII Міжнародної науково-практичної конференції до 30-річчя Конституції України та 35-річчя Акта проголошення незалежності України (Харків, 05 червня 2026 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. С. 157-160. URL: https://law.karazin.ua/resources/2026/Konferencia_05-06-2026.pdf.

19. Устименко О. А. Символ речі в приватному праві. *Доктрина приватного права: традиції та сучасність*: матеріали XX наук.-практ. конф., присвяч. 100-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В.П. Маслова (м. Харків, 4 лютого 2022 р.). Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого та ін. Харків: Право, 2022. С. 152–154.

20. Устименко О. А. До визначення поняття «громадське формування». *Науковий вісник Ужгородського Національного Університет*у. Серія «Право». 2023. № 80. Ч. 1. С. 82–86. URL: https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.1.11

21. Устименко О. А. Особливості викупу пам'яток культурної спадщини. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія «Право». 2024. № 37. С. 119–124. URL: https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-37-13.

22. Устименко, О. (2024). Обмеження права власності на пам'ятки культурної спадщини. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* Серія «Право», (38), 131–136. URL: https://doi.org/10.26565/2075-1834-2024-38-14.

23. Харитонов Є. О., Харитонова О. І. Оновлення (кодифікації і рекодифікації) цивільного законодавства України: досвід, проблеми та перспективи: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 462 с.

24. Цибань А. А. Окремі особливості реквізиції як підстави припинення права власності в умовах надзвичайного та воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 176–178. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2024/39.pdf.

25. Цибань А. А. Окремі особливості зустрічних обов'язків як елементу змісту у двосторонньому зобов'язанні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 180–183. URL: http://lsej.org.ua/3_2024/42.pdf.

26. Цибань А. А. Окремі аспекти повернення примусово відчуженого майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану. *Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку*: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці, 27 жовтня 2023 р.). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С. 175–178 URL: https://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/20231123_123724.pdf.

27. Цибань А. А. До питання співвідношення криптовалюти з електронними та цифровими грошима: цивільно-правовий аспект. VII International scientific and practical conference «*Scientific Research: Theoretical Foundations and Practical Applications*» (January 24-26, 2024) Vienna, Austria, International Scientific Unity. 2024. С. 214–218. URL: https://isu-conference.com/wp-content/uploads/2024/01/Scientific_research_theoretical_foundations_and_practical_applications.pdf.

28. Цибань, А. (2025). Криптоактив та його місце у цивілістичній парадигмі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*, (40), 149-154. URL: https://doi.org/10.26565/2075-1834-2025-40-15.

29. Tsyban, A. (2025). Digital things in Ukraine: selected aspects of their legal nature and the challenges of recodification. *Juris Europensis Scientia*. Vol. 6. P. 19-23 URL: https://doi.org/10.32782/chern.v6.2025.4.

30. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 522 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: http://rada.gov.ua/
2. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України: https://minjust.gov.ua/
3. Єдиний державний реєстр судових рішень України: http://www.reyestr.court.gov.ua/